

Torsby kyrka

En kyrka i förändring

Marstrand-Torsby pastorat

"Och han drömde att se,
en stege var rest på jor-
den, och dess spets
nådde upp till himmelen;
och se, Guds änglar
stego upp och ned på
den."

- **1 Mosebok 28:12**

Innehållsförteckning

Historia om Torsby Kyrka	s.4
<i>Medeltiden till 1851</i>	s.5
<i>Renovering 1901</i>	s.6
Förstudie och orsak till restaurering	s.7
Sammanfattning av åtgärder	s.8
Utmaningar, bevaring och återskapande.....	s.10
Restaureringsprocessen.....	s.11
Slutresultat	s.13
Nu & Framåt.....	s.14
Tack	s.16
Referenser... ..	s.19
Kontaktlista	s.19

Historia om Torsby kyrka

Torsby kyrka tillhör Marstrand-Torsby pastorat och är belägen i utkanten av samhället Kärna, cirka tio kilometer väster om Kungälv. I direkt anslutning till kyrkan ligger Torsby församlingshem, och intill detta återfinns den gamla prästgården, som idag inrymmer kontorslokaler för många av pastoratets medarbetare. I anslutning till kyrkan finns även en kyrkogård med möjlighet till jordbegravning, urnsättning, minneslund och askgravlund.

Kyrkan är en romansk stenkyrka, uppförd i mitten av 1800-talet. Tornet är dock äldre och härstammar från den medeltida kyrka som tidigare stod på platsen. Tornet bevarades när den äldre kyrkan revs år 1851. Den nuvarande kyrkobyggnaden är ritad av Carl Gustaf Blom Carlsson och uppförd i nyklassicistisk stil. Bland hans övriga verk återfinns bland annat Järvsö kyrka, Hägerstads kyrka och Sjösås kyrka.

År 1949 genomgick kyrkan en restaurering för tiden en modern stil. I samband med denna målades väggmålningarna över och flera fönster murades igen – åtgärder som senare kom att bli utgångspunkten för den nuvarande restaureringen. (*Svenska Kyrkan, 2026*)

Den pågående restaureringen har haft som mål att varsamt återskapa kyrkans historiska uttryck och samtidigt anpassa byggnaden till 1901 års uttryck. Med stor hänsyn till kyrkans kulturhistoriska värden har äldre lager frilagts, ursprungliga detaljer återtagits och materialval gjorts med omsorg. Arbetet är ett led i det långsiktiga förvaltandet av Torsby kyrka, så att den även fortsättningsvis kan vara en levande plats för gudstjänst, stillhet och gemenskap.

Medeltiden till 1851

Platsen där kyrkan ligger har varit helgad sedan mycket lång tid tillbaka. Torsbys medeltida kyrka uppfördes redan på 1100-talet och hade ett stentorn med ett halvrunt, utanpåliggande trapptorn – den så kallade Munkgången – som fortfarande finns bevarad. Under 1700-talet försågs turet med en träöverbyggnad i form av en lanternin, vilket gav tornet sin nuvarande silhuett.

Munkgången

I takt med befolkningsutvecklingen blev den medeltida kyrkan alltför trång. Redan under 1830-talet började därför behovet av en ny kyrka diskuteras. Ritningar togs fram, men missväxtåret 1846, året innan byggstarten var planerad, ledde till att projektet sköts upp. År 1849 begärdes nya ritningar från Överintendentsämbetet, och den medeltida kyrkan revs 1850 för att ge plats åt en ny kyrkobyggnad.

Vid rivningen valde man dock att bevara tornet och den mittersta delen av västgaveln, vilka kom att ingå i den nya kyrkan som uppfördes 1851. Kyrkbygget följde inte ritningarna i alla detaljer, men den öppna planlösningen – utan ett tydligt markerat kor – genomfördes. Resultatet blev en ljus och rymlig kyrkobyggnad anpassad efter sin tid.

På den södra långhusväggen finns en tavla med namnen på socknens kyrkoherdar genom tiderna. Genom denna kan man följa både brytningen med den katolska kyrkan under 1500-talet och övergången från norsk till svensk tid under 1600-talet. Flera inventarier, däribland predikstolen och dopfunten, fördes över från den medeltida kyrkan. Dopfunten är sannolikt från 1100-talet och utgör ett av kyrkans äldsta bevarade objekt. Med sin enkla, romanska form vittnar den om dopets centrala betydelse och om kontinuiteten i kyrkans bruk över nära tusen år.

Bild på Torsby kyrka så som den såg ut innan 1851, med det bevarade rundade tornet och lanternin i väster. (Bild från riksantikvarieämbetet.se)

Renovering 1901—Tidstypiska schablonmålningar och dekormåleri

År 1901 genomgick Torsby kyrka en omfattande invändig renovering. Arbetet innebar en viss omgestaltning av kyrkorummet, men den mest påtagliga förändringen var att hela interiören, inklusive fast inredning, målades om i en tidstypisk jugenddekor. En korbåge uppfördes för att tydligare markera skiljelinjen mellan kor och långhus, och interiören försågs med rikt schablonmåleri.

Dekorationsarbetena utfördes av Martin Bernhard och Theodor Wallström från Lödöse, far och son, som vid denna tid var flitigt verksamma i kyrkor runt om i landet. Arbetet delades mellan dem på så sätt att fadern ansvarade för helheten och utförde träsniderierna, medan sonen dekorerade taket med schablonmålningar samt utförde övrigt måleri och förgyllning. Resultatet blev ett sammanhållet och detaljrikt kyrkorum i enlighet med det tidiga 1900-talets ideal.

Foto: Bohusläns museum, DigitaltMuseum.

Fotot nere till vänster visar koret och långhuset i deras utförande efter renoveringen år 1901, med dekormålningar i jugendstil samt tydliga fältindelningar på väggar, tak och triumfbågens pelare. De två blyinfattade och bemålade korfönstren, som tillkom samma år, syns tydligt på bilden. Dessa fönster murades igen vid en senare ombyggnad på 1950-talet. Altarringens båda sidoarmar sträckte sig då, liksom idag, ända bak till fönstrens mittposter.

På bilden framträder även kortakets dåvarande utformning, med ett ursprungligt brädinklätt, fältindelad och dekormålat valmat tak. Även långhusets tak och väggar var rikt dekorerade med schablonmåleri. Väggarnas fältindelningar utfördes i relativt ljusa kulörer, medan detaljer som snickerier, bänkar, fönster, spegeldörrar och övrig fast inredning målades i mörkare toner, vilket skapade kontrast och stadga i rummet.

Fotografiet, bevarat i Bohusläns museums samlingar, utgör idag ett viktigt historiskt dokument. Det ger värdefull kunskap om kyrkorummets tidigare gestaltning och har haft stor betydelse som referensmaterial i det antikvariska arbetet med att åter skapa kyrkans färgsättning och dekorativa uttryck.

Förstudie och orsak till restaurering

Före restaureringen påbörjades år 2024

År 1949 genomfördes ytterligare en renovering av Torsby kyrka. I linje med tidens ideal målades den rika dekoren över med en beige färgskala, och de platser där de dekorativa korfönstren tidigare suttit murades igen. Fönstren förstördes dock inte, utan packades omsorgsfullt in och ställdes undan. Där kom de att ligga bortglömda fram till nyligen, då Martin Grosshög, fastighetsansvarig för pastoratet, återfann dem. Fyndet blev startpunkten för tanken att återge kyrkan sitt uttryck från renoveringen år 1901.

Den ursprungliga planen var begränsad till en restaurering av området kring koret samt kyrkorummets tak och väggar. När konservatorerna påbörjade sitt arbete och försiktigt började frilägga ytor på olika platser i kyrkan, visade det sig dock att byggnaden ruvade på betydligt fler hemligheter än väntat. Under den enfärgade ytan framträdde omfattande dekormålningar i bland annat orange och mintgröna kulörer.

Fyndet öppnade upp för nya möjligheter. Ambitionen växte från att renovera delar av kyrkan till att genomföra en mer genomgripande restaurering av hela interiören. För Martin Grosshög blev det tydligt att målet inte enbart skulle vara att renovera, utan att återskapa kyrkorummets historiska karaktär och ge byggnaden den omtanke och respekt som dess långa historia förtjänar.

I samband med projektets start uppmärksammades även skador i putsen på kyrkan. Dessa partier krävde restaureringsinsatser för att säkerställa byggnadens långsiktiga beständighet. I övrigt visade sig kyrkan vara i gott skick – utan påvisbara problem med fukt eller röta – vilket vittnar om både gediget hantverk och ett långvarigt varsamt bruk.

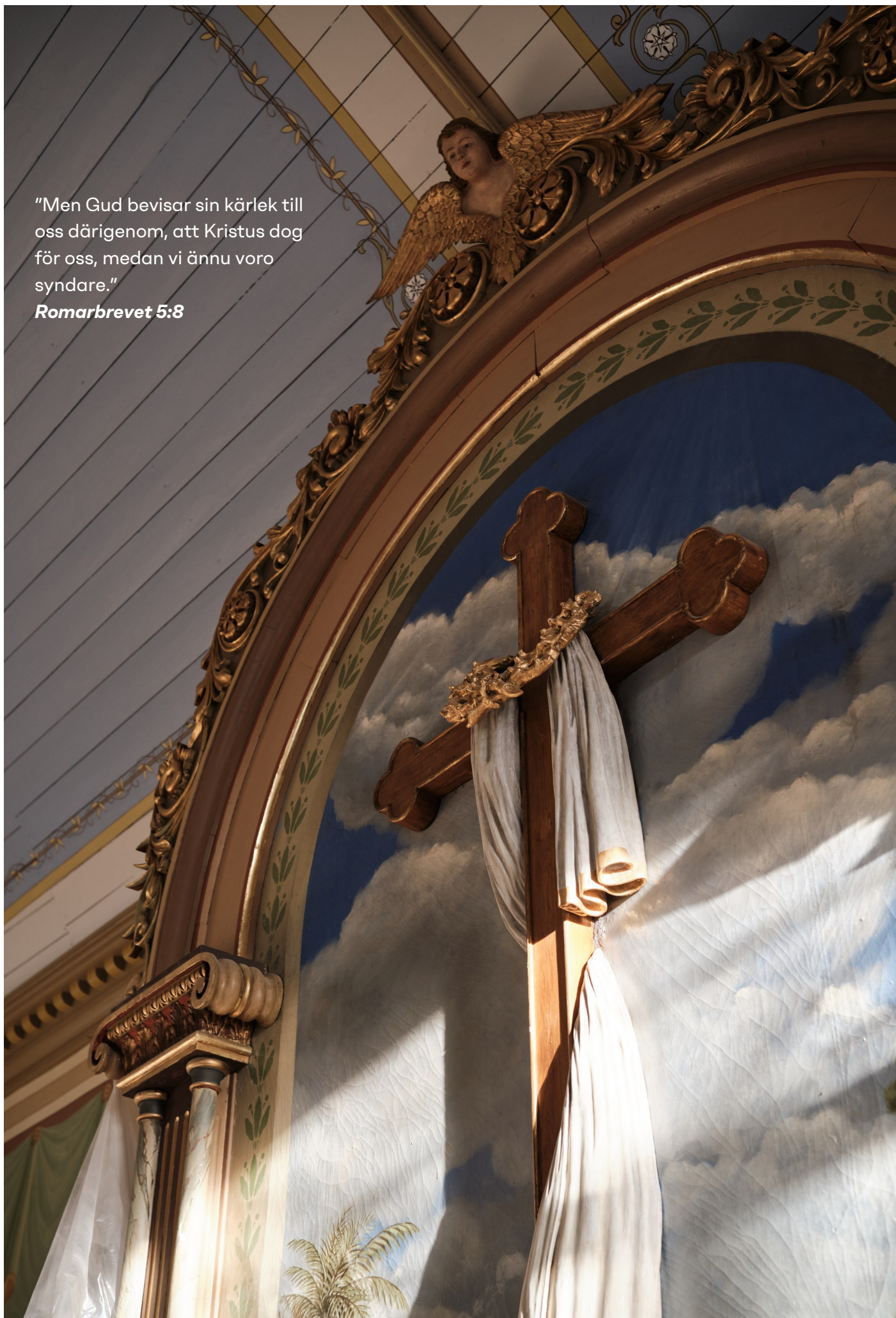
Sammanfattning av åtgärder

- Varsamma demonteringsarbeten för att utföra erforderliga golvarbeten.
- Återskapande av arkitekturen bakom altuppsatsen, där två igenmurade fönstervalv har tagits upp för insättning av de nytillverkade fönstren samt de upphittade blyinfattade fönsterbågarna.
- Rivning av masonitklädnad i kortaket samt masonit på triumfbågen med två pelare.
- Flytt av befintligt vaktmästarbås samt demontering av två kyrkbänkar i varje bänkkvarter längst bak mot läktaren i väster och två sittbänkar mot sidogångarna.
- Ombyggnad och återskapande av korets trägolv avseende höjd och utberedning, med ny integrerad tillgänglighetsramp.
- Restaurering av ytskikt där det har varit möjligt, därefter återskapande av schablonmålningar etc.
- Ombyggnad av altarring.
- Ny platsbyggd förvaring med dörr i korbänk.
- Restaurering av kyrkbänkar i långhuset och koret.
- Ommålning av orgelhuset, konservering av orgelfasad.
- Ny Piscina.
- Nytt pentry, ny toalett, nya armaturer under läktarbyggnaden.

"Men Gud bevisar sin kärlek till oss därigenom, att Kristus dog för oss, medan vi ännu voro syndare."

Romarbrevet 5:8

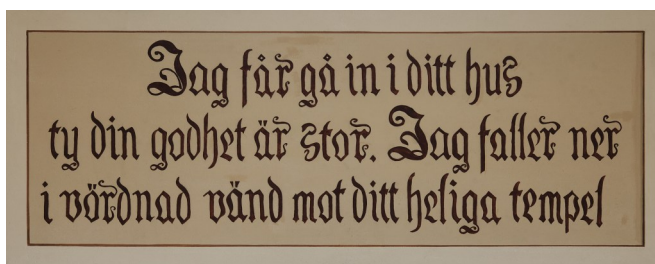

Utmaningar, bevaring och återskapande

Att renovera en kyrka innebär många utmaningar och skiljer sig i hög grad från att renovera ett vanligt hus eller en lägenhet. Arbetet kräver stor försiktighet, noggrannhet och respekt för byggnadens historia, och marginalerna för misstag är ytterst små. "Processen måste få ta tid för att varje åtgärd ska kunna genomföras varsamt och med precision" säger Thomas Kjellgren, projektledare för el.

Stomlagningen har varit en särskilt krävande del av arbetet. Molly Olofsson, arbetsledare på ByggRex, berättar att omfattningen av stomlagningarna var större än vad man initialt hade räknat med. Även innetaket har tidvis utgjort en betydande utmaning. Många av sprickorna i kyrkorummets bräddtak hade tidigare kittats igen, och för att kunna genomföra en hållbar renovering behövde det gamla kittet skrapas bort. Därefter lagades sprickorna på nytt med ett mer lämpligt material. Arbetet omfattade stora ytor och var en bidragande orsak till att renoveringen drog ut på tiden.

I samband med restaureringsarbetet upptäcktes även inskriptioner på korbågen samt ovanför den södra ingången. Dessa texter har tagits om hand och uppdaterats i en varsam modernisering, med respekt för placering och innehåll.

Text ovanför södra ingången

Renoveringen har tydligt visat hur kyrkan bär på många lager av historia – både synliga och dolda. Varje ingrepp har krävt eftertanke och nära samarbete mellan hantverkare, konservatorer och antikvarisk expertis, för att säkerställa att byggnaden inte bara bevaras för framtiden utan också får fortsätta berätta sin långa och levande historia.

Restaureringsprocessen

Restaureringen av kyrkan har varit ett omfattande men mycket givande arbete, där många olika yrkesgrupper har samverkat mot ett gemensamt mål: att varsamt förvalta kyrkans historia och samtidigt anpassa den för dagens och framtidens behov. Arbetet har präglats av både nyfikenhet och respekt, inte minst när äldre lager av byggnaden successivt har kunnat upptäckas och tas tillvara. Under projektets gång har nya insikter ibland lett till justeringar i planeringen, men genom god dialog, flexibilitet och ett starkt engagemang hos alla inblandade har arbetet kunnat drivas framåt på ett tryggt och konstruktivt sätt.

Martin Grosshög, fastighetsansvarig för Torsby pastorat, beskriver hur projektet gett honom en djupare förståelse

för hantverkets komplexitet – men också för att sådant arbete kräver tid. "Det är många tillstånd och handlingar som ska tas fram, och alla parter måste vara överens. Ibland har det varit nödvändigt att ta ett steg tillbaka, medan andra tillfällen har möjliggjort att gamla visioner fått bli verklighet." säger Martin.

Restaureringen har inte enbart handlat om att bevara det som varit, utan även om att skapa en funktionell och välkomnande plats för dagens gudstjänster, samlingar och möten. Projektets största utmaningar har legat i tidsplanering, ekonomi och de oväntade åtgärder som framträtt i den äldre byggnaden. Trots detta har restaureringen, tack vare ett nära samarbete och ett gemensamt ansvarstagande, kunnat genomföras med mycket gott resultat. Slutresultatet upplevs som en

Efter renoveringen 2026

harmonisk helhet där historia, ljus, färg och hantverk samverkar och ger kyrkan ett förnyat, men tydligt historiskt förankrat, uttryck.

Under intervjuer med dem som arbetat i projektet framträder en sak väldigt tydligt: yrkesstoltheten och glädjen i att få vara delaktig i något så betydelsefullt som renoveringen av Torsby kyrka. Både Martin Grosshög och Thomas Kjellgren vill särskilt lyfta fram elmontören Per Eliasson. "Han har varit fantastisk att ha med i projektet. Vi har haft många diskussioner och tillsammans hittat nya lösningar", säger Martin.

Även konservatorernas insatser har uppmärksammats. Molly Olofsson, platschef, berättar att de bland annat varsamt har frilagt triumfbågarna och dragit ut över 10-000 spik för att nå det resultat som nu kan ses i kyrkorummet. Det är ett arbete som krävt stor noggrannhet, tålamod och hantverksskicklighet.

Resultatet är en kyrka som både känns igen och känns ny. Ljuset, färgerna och rymden i kyrkorummet har lyfts fram, samtidigt som materialval och utförande knyter an till byggnadens långa historia. Kyrkan står nu rustad att fortsätta vara en levande plats – i dialog mellan dåtid, nutid och framtid.

Slutresultat

Det har krävts en omfattande och var- sam insats för att återskapa kyrkans ursprungliga utseende. Arbetet har bland annat inneburit att de blyinfat- tade och bemålade korfönstren, som tidigare murats igen, har återställts. Det ursprungliga korgolvet har sänkts fram och frilagts efter att under lång tid ha byggts på och till stor del legat dolt under det senare golvet. Även schablon- och dekormålningarna på väggar och i tak, som tidigare varit övermålade, har kunnat tas fram.

Kortakets masonitinklädnad har av- lägsnats, vilket gjort det möjligt att fri- lägga det underliggande brädinklädda taket. Koret har dessutom försetts med en ny, integrerad tillgänglighets- ramp som på ett diskret sätt anpassar kyrkorummet för alla besökare. Även övriga delar av kyrkan – långhuset och sakristian – har anpassats genom att fyra kyrkbänkar, två sittbänkar samt vaktmästarbåset har flyttats för att skapa bättre funktion och rymd.

Tidstypiska kulörer har tagits fram, vil- ket har gett kyrkan som helhet en mer sammanhållen och harmonisk färg- sättning. För att bevara och förstärka känslan av den historiska miljön har linoljefärg använts på samtliga snicke- rier, medan väggarna har behandlats med kalkputs och kalkfärg. Man har dessutom försökt att använda så många lokala leverantörer som möjligt under processen.

Arbetet har genomgående präglats av antikvarisk omsorg, där varje åtgärd har föregåtts av noggranna övervä- ganden kring material, metoder och uttryck. Genom att återanvända trad- itionella tekniker och naturliga materi- al har restaureringen inte bara åter- skapat kyrkans ursprungliga karaktär, utan även lagt en hållbar grund för framtida generationers bruk och för- valtning av byggnaden.

Nu & Framåt

Resultatet av allt det här arbetet som pågått under 3 år är en nästan helt ny kyrka, där det gamla fått ta ny plats och än en gång förhoppningsvis får skina sitt ljus på nuvarande och efterkommande generationer i en tid då världen präglas av oro och osäkerhet.

“En byggnad som den här har ingen bestämd livslängd.” säger Christina Heberlein, konservator. “Man räknar med att ytskikten behöver rengöras och bättringsmålas med ungefär 20-30 års mellanrum men en restaurering av denna omfattning kommer med sannolikhet ta 100 år till innan det behöver göras igen” säger Marcus Fager, projektledare från AFRY.

Den nyrenoverade kyrkan står öppen som en plats där människor kan samlas, hämta kraft och finna ro. Här möts historia och nutid, och här finns rum för eftertanke, hopp och tro – tillsammans.

Blunda en stund och föreställ dig hur människor rörde sig i kyrkan redan på 1100-talet. Ta med dig den känslan in i vår egen tid. När du stiger in här blir du en del av kyrkans levande berättelse – på samma sätt som människorna före oss nu är en del av vår historia. Och när kyrkan en dag, om några hundra år, åter är i behov av reovering, kommer det att vara vi som utgör en del av dess historia.

Tillsammans gjorde vi det möjligt!

Restaureringen av kyrkan har varit ett omfattande arbete där många kompetenser och stort engagemang har mötts. Vi vill rikta vårt innerliga tack till alla som med sin kunskap, sitt hantverk och sin omsorg har bidragit till att detta projekt kunnat genomföras med respekt för kyrkans historia och med blick mot framtiden.

Ett stort tack till Svenska kyrkan för förtroendet och det goda samarbetet genom hela processen samt till fastighetsansvarig från pastoratet, Martin Grosshög, för engagemang och stöd från projektets början till dess slut.

Ett särskilt tack till konservator Christina Heberlein med hela konservatorsteamet på Kulturvård Heberlein, antikvarie Jenny Torle, Acanthus samt arkitekt Helena Hornwall, Adera Arkitektur, för värdefull sakkunskap och vägledning i bevarandefrågor.

Tack till AFRY som antagit sig rollen som generalkonsult, med projektledare Marcus Fager i spetsen, för samordning, helhetsperspektiv och ett stabilt ledarskap. Tack till alla inblandade projektörer och hantverkare som gjorde denna resa möjlig.

Vårt tack riktas också till projektledare för el, Thomas Kjellson, elmontör Per Eliasson och Platschef Molly Olfosson och Mats Olofsson från ByggRex för ett noggrant, tryggt och professionellt genomförande.

Tillsammans har ni gjort det möjligt att vårda och utveckla kyrkan med stor respekt för dess kulturhistoriska värde. Ert arbete kommer att komma många generationer till glädje.

Tack till Slawomir Lenart från AFRY som tagit många av de fantastiska bilderna till den här broschyren.

Ett stort tack riktas också till församlingens medlemmar som tålmodigt nyttjat andra lokaler för kyrkliga möten under den utdragna renoveringstiden. Äntligen kan vi välkomna er in i er fina kyrka igen!

Referenser

Svenska Kyrkan, 2026, <https://www.svenskakyrkan.se/marstrand-torsby/torsby>, hämtad 2026-05-12

Riksantikvarieämbetet Arkivsök, Torsby Kyrka, 2026, [Torsby kyrka \(Fotografi\) | Arkivsök](#)

Digitala museum, Bohusläns museum, *Thorén, E J, Våra Kyrkor. S. 495. ISBN 91-971561-08. Hämtad 2026-05-12, Tryckt på kortet: "Interiör av Torsby Kyrka." - Bohusläns museum / DigitaltMuseum*

Renoveringen har varit ett samarbete mellan nedanstående parter

Kontaktlista

Martin Grosshög, Svenska kyrkan, Fastighetsansvarig Torsby Pastorat

Email: martin.grosshog@svenskakyrkan.se

Telefon: 0303 20 68 47

Thomas Kjellgren, AW Elteam AB, Projektledare EL

Email: thomas.kjellgren@awelteam.se

Telefon: 0702 55 70 32

Molly Olofsson, ByggRex AB, Platschef

Email: molly.olofsson@byggrex.se

Telefon: 0723 50 20 22

Jenny Torle, Acanthus AB, Antikvarie

Email: jenny.torle@acanthusab.se

Telefon: 0708 14 50 18

Christina Heberlein, Kulturvård Heberlein AB, Konservator

Email: christina@kulturvard-heberlein.se

Telefon: 0733 58 72 18

Marcus Fager, AFRY, Projektledare

Email: marcus.fager@afry.com

Telefon: 0721 69 94 87

Slawomir Lenart, AFRY, Fotograf

Email: slawomir.lenart@afry.com

Telefon: 0700 83 16 02

Helena Hornwall, Adera Arkitektur AB, Arkitekt

Email: helena@aderaarkitektur.se

Telefon: 0708 14 50 24

Denna broschyr har författats och formgivits av Daniella Nordh och Josefine Randevik, AFRY.

